

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 15/2023
19.09.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранке Дражић, председника већа, Марине Милановић и Весне Мاستиловић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Ђорђе Трифуновић, адвокат из ..., против туженог Хотелијско акционарско друштво „ББ“ а.д. из Београда, чији је пуномоћник Тијана Лалић, адвокат из ..., ради поништаја решења о отказу уговора о раду и накнади штете, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 579/22 од 08.06.2022. године, у седници одржаној 19.09.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 579/22 од 08.06.2022. године – става првог изреке.

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 579/22 од 08.06.2022. године у ставовима другом, трећем, четвртном, петом и шестом изреке и у том делу предмет **ВРАЋА** другостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Трећег основног суда у Београду П1 245/21 од 08.07.2021. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тужилац тражио да се као незаконито поништи решење туженог од 27.06.2013. године, којим је тужиоцу отказан уговор о раду због одбијања да потпише анекс уговора о раду, као неоснован. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тужилац тражио да се обавезе тужени да му на име накнаде штете због незаконитог отказа уплати укупан износ од 13.885.141,68 динара са законском затезном каматом од дана пресуђења, па до коначне исплате. Ставом трећим изреке, одбијен је тужбени захтев за накнаду трошкова поступка у износу од 1.062.750,00 динара. Ставом четвртим изреке, усвојен је захтев туженог за накнаду трошкова парничног поступка, па је обавезан тужилац да туженом по овом основу исплати укупан износ од 436.500,00 динара. Ставом петим изреке, одбијен је захтев туженог за накнаду трошкова парничног поступка преко досуђеног, а до траженог износа и то за износ од 63.500,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 579/22 од 08.06.2022. године, ставом првим изреке преиначена је пресуда Трећег основног суда у Београду П1 245/21 од 08.07.2021. године у ставу првом изреке, тако што је поништено као незаконито

решење туженог од 27.06.2013. године којим је тужиоцу отказан уговор о раду због одбијања да потпише анекс уговор о раду. Ставом другим изреке, преиначена је пресуда Трећег основног суда у Београду П1 245/21 од 08.07.2021. године у другом ставу изреке и обавезан тужени да тужиоцу на име накнаде накнаде штете због незаконитог отказа исплати укупан износ од 13.885.141,68 динара са законском затезном каматом од пресуђења па до исплате. Ставом трећим изреке, преиначено је решење о трошковима парничног поступка садржаног у ставу трећем и четвртом изреке и одбијен захтев туженог за накнаду трошкова парничног поступка у износу од 436.500,00 динара. Ставом четвртим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове првостепеног парничног поступка у износу од 507.750,00 динара, а ставом петим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове поступка по жалби у износу од 33.000,00 динара. Ставом шестим изреке, одбијен је захтев туженог за накнаду трошкова поступка по ревизији.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени је благовремено изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду, у смислу одредбе члана 408. Закона о парничном поступку, Врховни суд је закључио да је ревизија туженог делимично основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је уговором о раду који је закључио са директором туженог 01.11.2007. године распоређен на функцију директора друштва уз констатацију да исту функцију обавља од 1989. године. Чланом 2. став 2. уговора о раду је предвиђено да радни однос тужиоца траје до разрешења дужности директора најмање 4 године почев од 01.11.2007. године, а чланом 3. да тужилац има право на зараду која се састоји од зараде за обављени рад, време проведено на раду, зараде по основу доприноса са посебним успехом друштва и друга примања по основу радног односа и то у висини од 100.000 евра нето годишње. Чланом 18. став 1. уговора, предвиђено је да тужиоцу као директору престаје радни однос разрешњем или оставком. Статутом туженог од 12.06.2012. године у члану 25. став 1. тачка 12. прописано је да је скупштина дужна да врши именовање и разрешење директора друштва. Одлуком о изменама и допунама Статута, Скупштина акционара је на ванредној седници одржаној 20.05.2013. године усвојила измене које се односе на органе и заступање друштва. Измене и допуне усвојене су у пречишћеној консолидованој верзији која чини предлог и саставни део одлуке. Донела је и одлуку да престају да важе одредбе Статута од 12.06.2012. године. Статутом туженог од 20.05.2013. године у члану 25. став 1. тачка 12. прописано је да Скупштина акционара врши именовање и разрешење чланова Одбора директора, а у члану 3. да чланови Одбора директора бирају једног од директора за председника Одбора директора који ће бити регистрован код АПР-а, да Одбор директора може да разреши и изабере новог председника Одбора у било које време, без навођења разлога. На ванредној седници од 20.05.2013. године донета је и Одлука о разрешењу директора друштва и Одлука о именовању чланова Одбора директора. Скупштина акционара је за чланове Одбора

директора именовала четири члана, а на седници одржаној 10.06.2013. године је изабрала и петог члана Одбора. Одлуком о накнадама чланова Одбора директора од 10.06.2013. године, утврђено је да ће сви чланови Одбора директора функције обављати без накнаде. За председника овог органа изабран ВВ. Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији послова од 24.05.2013. године у члану 3. је предвиђено да у склопу канцеларије генералног директора систематизоване су функције: „генерални директор, финансијски директор, пословни секретар генералног директора и помоћник за административне послове“. Одлуком о изменама и допунама Правилника од 10.06.2013. године поред канцеларије генералног директора уведена је и канцеларија Одбора директора са радним местом: „Председник Одбора директора“ (један извршилац) и одређено је да одлука служи као основ за измену Правилника о организацији и систематизацији послова од 24.05.2013. године и ступа на снагу даном доношења. Понуду за закључење уговора о раду тужени је учинио тужиоцу 11.06.2013. године, којом се тужиоцу нуди премештање на ново одговарајуће радно место, смањење зараде, прецизирање износа осигурања, одредаба о забрани конкуренције и накнаде за случај раскида радног односа, а који текст анекса је саставни део понуде. Тужиоцу је остављен рок од 8 радних дана да се на понуду изјасни и упозорен је на последице неизјашњавања. У образложењу је наведено да понуда и анекс одржавају промене у начину управљања друштвом које су усвојене Одлуком о изменама и допунама Статута од 20.05.2013. године; да понуда и анекс потврђују да оно што је друштво понудило тужиоцу у току припреме и током ванредне седнице Скупштине друштва од 20.05.2013. године, у чему је и тужилац учествовао; да је то наставак његовог радног односа и премештај са радног места генералног директора на радно место председника Одбора директора; да се понуда и анекс сматрају одговором на писмо тужиоца од 21.05.2013. године упућено акционарима у коме тврди да му је раскинут радни однос; да зарада и друга примања и бенефиције које су тужиоцу биле обезбеђене до сада морају бити смањене због лошег пословања хотела у претходне три године, као и због укупне пословне политике „Lampsa grupe“. Чланом 1. анекса уговора предвиђено је да неопходно ускладити радно место запосленог са изменама у управљању код послодавца и са променом Статута, будући да је запослени именован за председника Одбора директора, де се члан 2. став 2. уговора брише а да члан 3. гласи: „Директор има право на зараду која се састоји од зараде за обављени рад и време проведено на раду, зараду по основу доприноса, пословном успеху друштва и друга примања по основу радног односа у износу од 75.000 евра годишње“, да чланови 4, 5. и 6. се односе на коришћење службеног аутомобила на износ здравственог и пензионог осигурања, износ накнаде за поштовање одредбе о замени конкуренције. Анекс је потписан од стране ГГ и ВВ. Тужилац је понуду одбио, а анекс није потписао. Решењем туженог од 27.06.2013. године тужиоцу је отказан уговор о раду због одбијања да потпише анекс уговора о раду с позивом на члан 179. тачка 7. и 8. и члан 192. Закона о раду, и да му радни однос престаје 26.06.2013. године, односно даном достављања решења са образложењем. Констатован је износ који тужиоцу до дана престанка радног односа није исплаћен у смислу члана 186. Закона о раду, наведено решење садржи и правну поуку и потписано је од стране чланова Одбора директора са напоменом испод правне поуке. Тужилац је решење примио 28.06.2013. године. Из изјаве чланова Одбора директора туженог од 13.04.2021. године утврђено је да су чланови Одбора директора потврдили да су 31.05.2013. године на огласној табли туженог објавили текст Измена Правилника о систематизацији и организацији послова којима је уведена позиција председника Одбора директора друштва.

Првостепени суд је на основу овако утврђеног чињеничног стања закључио да је оспорено решење туженог којим је тужиоцу отказан уговор о раду засновано на закону, да садржи све потребне елементе, да је испоштована процедура, да је у Одлуци о изменама и допунама Правилника о организацији и систематизацији послова од 10.06.2013. године уведена канцеларија Одбора директора и радно место председника Одбора директора, и да је наведено да су измене и систематизација послова извршене у циљу унапређења процеса и организације рада код туженог, што је према одредби члана 171. став 1. тачка 1. Закона о раду предуслов који се мора испунити да би пословодац запосленом могао понудити измену уговорених услова рада у виду премештаја на други одговарајући посао уз регулисање износа зараде и других примања, те да је одлука ступила на снагу даном доношења (10.06.2013. године). По налажењу првостепеног суда, одлука о разрешњу није основ за отказ уговора о раду, где даљи статус запослених зависи од могућности послодавца да му се обезбеди обављање других послова, због чега је тужиоцу упућен анекс за закључење уговора о раду, да је постојао договор између тужиоца и туженог о именовању и радном ангажовању на радном месту председника Одбора директора. Како је тужени због статусних промена и потреба процеса рада тужиоцу понудио премештај на одговарајуће радно место, то су били испуњени услови из члана 179. став 1. тачка 7. и 8. Закона о раду да се тужиоцу откаже уговор о раду. Одбијен је и захтев тужиоца за накнаду штете уместо враћања на рад у висини од 18 зарада у износу од 13.885.141,68 динара са каматом, јер исти прати судбину главног тужбеног захтева.

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду са образложењем да тужени у току поступка није доказао да је измењени Правилник о организацији и систематизацији од 10.06.2013. године, којим је уведена канцеларија Одбора директора са радним местом председник Одбора директора, објављен и када, те да у време учињене понуде (11.06.2013. године) радно место које је понуђено тужиоцу није било систематизовано будући да тужени није доказао да измењени Правилник о организацији и систематизацији којим је уведено радно место председника Одбора директора објављен на огласној табли, односно да је исти сутпио на правну снагу пре учињене понуде за закључење анекса уговора о раду. Такође, спорним анексом тужиоцу није могао да буде понуђен премештај, имајући у виду да су у време учињене понуде за закључење анекса друга лица изабрана за чланове Одбора директора и председника Одбора директора, што је констатовано у одлуци од 10.06.2013. године, из чега произилази да је тужиоцу понуђено радно место које је већ било попуњено. По налажењу другостепеног суда, без утицаја на другачију одлуку је изјава чланова Одбора директора туженог од 13.04.2021. године којом су потврдили да су 31.05.2013. године на огласној табли туженог објавили текст Измена Правилника о систематизацији и организацији друштва којим је уведена позиција председника Одбора директора, зато што је та позиција уведена одлуком од 10.06.2013. године, па тужени није пружио доказе да је поменута измена Правилника објављена огласној табли и ступила на снагу пре учињене понуде. Због тога одбијање тужиоца да закључи спорни анекс уговора о раду није могло бити санкционисано отказом уговора о раду на основу члана 179. тачка 7. и 8. Закона о раду, што побијано решење о отказу уговора о раду чини незаконитим.

По налажењу Врховног суда, правилно је другостепени суд применио материјално право.

Одредбом члана 48. Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05 са изменама и допунама) прописано је да директор може да заснује радни однос на неодређено или одређено време. Радни однос се заснива уговором о раду. Радни однос на одређено време може трајати до истека рока на који је изабран директор, односно до његовог разрешења. Међусобна права, обавезе и одговорности директора који није засновао радни однос и послодавца уређује се уговором. Лице које обавља послове директора из става 4. овог члана има право на накнаду за рад, које има карактер зараде и друга права, обавезе и одговорности у складу са радом. Уговор о раду са директором закључују у име послодавца Управни одбор, а код послодавца ког ког није образован Управни одбор орган који је одређен актом послодавца.

Одредбом члана 171. став 1. тачка 1. и 5. Закон о раду прописано је да послодавац може запосленом да понуди измену уговорених услова рада, односно анекс уговора о раду између осталог ради премештаја на други одговарајући посао ради потреба процеса и организације рада, ради премештаја на друго место рада код истог послодавца у складу са чланом 173. овог закона, ради упућивања на рад на одговарајући посао код другог послодавца у складу са чланом 174. овог закона, ако је запосленом који је вишак обезбедио остваривање права из члана 155. став 1. тачка 5. овог закона. На основу одредбе члана 171. став 2. Закона о раду одговарајућим послом у смислу става 1. тачка 3. сматра се посао за чије се обављање захтева иста врста и степен стручне спреме који су утврђени уговором о раду који се анексира.

У конкретном случају, тужиоцу је анексом од 11.06.2013. године понуђено друго радно место, место председника Одбора директора и смањење зараде, због промене у начину управљања друштвом и одговарајућих промена Статута усвојених 20.05.2013. године. У време учињене понуде наведено радно место- председник Одбора директора (један извршилац) још није било систематизовано Правилником о организацији и систематизацији туженог будући да тужени није доказао да је измењен Правилник о организацији и систематизацији којим је уведено радно место „председник Одбора директора“ објављен на огласној табли туженог, односно да је исти ступио на правну снагу пре учињене понуде за закључење уговора о раду. Такође, спорним анексом од 11.06.2013. године тужиоцу није могао да буде понуђен премештај са радног места генералног директора на радно место председника Одбора директора, јер је Скупштина акционара туженог на седници одржаној 10.06.2013. године изабрала и петог члана Одбора директора и за председника овог органа изабран је ВВ из чега произлази да је тужиоцу понуђено радно место које је већ било попуњено.

Нису основани наводи у ревизији туженог да је тужени доставио изјаву чланова Одбора директора туженог од 13.04.2021. године којом су чланови Одбора директора потврдили да су 31.05.2013. године на огласној табли туженог објавили текст „Имена Правилника о систематизацији и организацији послова“ којим је уведена позиција „председника Одбора директора друштва“, имјаући у виду да је позиција председника Одбора директора уведена одлуком туженог од 10.06.2013. године, те да тужени није приложио доказе да је поменута Измена Правилника објављена на огласној табли и ступила на правну снагу пре учињене понуде. Позивање туженог да је и сама позиција

председника Одбора директора била предвиђена у члану 43. новоусвојеног Статута туженог од 20.05.2013. године који је обављен истог дана, с обзиром да је та позиција била попуњена дана 10.06.2013. године, па није постојало радно место које је у понуди туженог наведено.

Из наведених разлога на основу члана 414. став 1. ЗПП, Врховни суд је одлучио као у ставу првом изреке.

По оцени Врховног суда основано се у ревизији указује да је другостепена пресуда захваћена битном повредом одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. ЗПП, учињене пред другостепеним судом, јер одлучујући о тужбеном захтеву за накнаду штете другостепени суд је без отварања расправе, ценећи наводе туженог дате у првостепеном поступку утврдио другачије чињенично стање.

Чланом 383. став 1. Закона о парничном поступку, прописано је да другостепени суд одлучује о жалби, по правилу, без расправе. Чланом 394. истог закона, прописано је да ће другостепени суд пресудом да преиначи првостепену пресуду ако је на основу расправе утврдио другачије чињенично стање него што је оно у првостепеној пресуди (став 1), ако је првостепени суд погрешно оценио исправе или посредно изведене доказе, а одлука првостепеног суда је заснована искључиво на тим доказима (став 2), ако је првостепени суд из чињеница које је утврдио извео неправилан закључак о постојању других чињеница на којима је заснована пресуда (став 3), ако сматра да је чињенично стање у првостепеној пресуди правилно утврђено, али да је првостепени суд погрешно применио материјално право (став 4).

Да би преиначио пресуду, другостепени суд не може да друкчије цени доказе изведене пред првостепеним судом, јер ако не прихвати оцену тих доказа извршену од стране првостепеног суда и сматра да је због тога чињенично стање, као основ за примену материјалног права, погрешно или непотпуно утврђено, другостепеном суду стоји на располагању могућност да сам одржи расправу и понови већ изведене доказе. У овом случају другостепени суд то није учинио, већ је изведене доказе ценио на другачији начин и одбио тужбени захтев.

Наведено произилази из чињенице да је првостепени суд одбио тужбени захтев за накнаду штете наводећи да исти прати судбину главног захтева. Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду у том делу са образложењем да тужени није оспорио висину тражене накнаде штете, па је извео закључак да тужиоцу припада право на накнаду штете у висини од 18 зарада остарених код туженог.

Тужени је током првостепеног поступка оспорио висину штете, због чега није било услова да другостепени суд побијану пресуду у том делу преиначи, јер ниједан доказ у погледу висине постављеног тужбеног захтева није изведен. На тај начин другостепени суд је учинио битну повреду из члана 374. став 1. ЗПП у вези члана 394. ЗПП која представља ревизијски разлог из члана 407. став 1. тачка 3. ЗПП, због чега је другостепена пресуда морала бити укинута и предмет враћен другостепеном суду на поновно суђење.

Укинута је и одлука о трошковима поступка, применом члана 165. став 3. ЗПП, јер иста зависи од коначног исхода парнице.

У поновном поступку, другостепени суд ће поступити по изнетим примедбама овог суда и на поуздан начин утврдити чињенице од којих зависи одлука о постављеном тужбеном захтеву за накнаду штете.

Из наведених разлога на основу члана 415. став 1. ЗПП, Врховни суд је одлучио као у ставу другом изреке.

**Председник већа – судија
Бранка Дражић, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**